



## U ƊIVHA NGA HA KHOMISHINI YA ŁOTHARI YA LUSHAKA(NLC)



Ndivho dza bindu Łashu:

U tamba nga nqila i re khagala zwi a ɻhonifhiwa kha u tshimbidza Łothari ya Lushaka na u alusa tshikwama khathihi na miqatqasano ya khungedzelo

Ndambedzo i bvaho kha Łothari ya Lushaka i vhuedza zwigidi zwa zwiimiswa na u fhaq zwiishavha



Bodo ya Łothari ya Lushaka yo vhumbwa nga fhasi ha Mulayo wa Łothari (wa vhu 57 wa 1997), na u thoma u shuma nga 1999 u itela u langula dzi Łothari na zwigwada zwa mitambo, ngeno vhatshi khou dovha vha phaqaladza na tshipid a tsha masheleni a Łothari ya Lushaka u itela u thusa.

Zwo vhangwa nga tshanduko kha mulayo na kha u tandulula ḥođea dzi dzulelaho u shanduka dla lushaka, nga Luhuhi 2012 ho vhonala Bodo ya Łothari ya Lushaka i tshi sedzulusa Mulayo wa Łothari.

Nga Lambamai 2013, Mvetamveto ya Khwiniso ya Mulayotibe ya Mulayo wa Łothari na mbekanyamaitele ya othari zwo ḥanganedzwa nga Khabineth. Nga Shundunthule 2013, Mulayotibe wo anđadzwu u itela u wana mihibulo ya tshitshavha.

Nga Tshimedzi 2013 Mulayotibe wo do phasiswa nga Phalamennde na u rumelwa uri u ḥanganedzwe, na buthano la Lushaka lo phasisa mulayotibe nga Lara 2013.

Khwiniso ya Mulayotibe yo sainiwa nga Phuresidennde wa tshenetsho tshifhinga Vho Presidennde Zuma nga Nyendavhusiku 2013, zwo livhisaho kha nqivhadzo ya Khwiniso ya Mulayo wa Łothari (wa vhu 32 wa 2013) nga Luhuhi 2015.

Nga Lambamai 2015, khwinisodzandaloya mulayodzoan adzwakhagurandayamuhuso.

Khomishini ya othari ya Lushaka yo rweiwa ari nga Fulwi 2015.



## New NLC Logos



NLC Corporate Logo - To be used only by NLC officials



NLC Lotto Funded Logo - To be used on all NLC Funded Projects

## GETTING TO KNOW THE NATIONALLOTTERIES COMMISSION



---

## Table of Contents

---

### Zwi re Ngomu

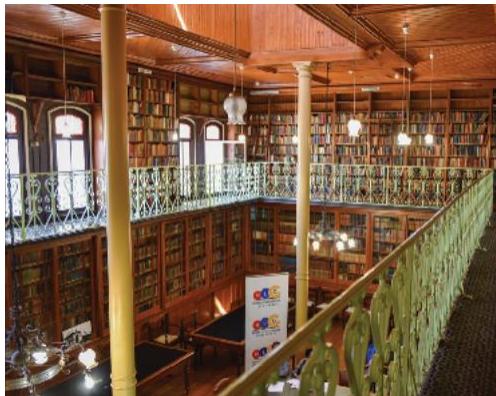
#### U ᬁIVHA NGA HA KHOMISHINI YA ŁOTHARI YA LUSHAKA (NLC)

U langula Łothari - U tsireledza Tshitshavha.....	5
Łothari dzi nga Zwivhumbeo na saizi nnzhi .....	6
U tshimbidza Łothari ya U Alusa Tshikwama ya Nnyi na Nnyi.....	7
Ndambedzo ya Mbuelo -U vhona uri Tshitshavha tshi khou Vhuelwa	8
Ndi zwiimiswa zwifhio zwine zwa nga ita Khumbelo ya Ndambedzo ya Łothari?.	9
Zwine vha ḥoda kha u ita Khumbelo ya Ndambedzo.....	12
Ndambedzo nga Nyimele .....	15



## REGULATING LOTTERIES

## FUNDING FOR IMPACT



## CHANGING LIVES



---

## NATIONAL LOTTERIES COMMISSION

---

### KHOMISHINI YA ŁOTHARI YA LUSHAKA

#### **Maanda a u kona u ita zwithu zwavhuđi**

Khomishini ya Łothari ya Lushaka (NLC) yo ewa mushumo nga Minis̄ta wa Mbambadzo na Nd̄owetshumo wa u:

- Tsireledza tshitshavha nga u vhona uri Łothari ya Lushaka, dzińwe Łothari na zwigwada zwa zwa mitambo zwi tshimbidzwa nga nđila i fulufhedzeaho i sa dzhii sia.
- U fushea uri tshitshavha tshi a vhuelwa nga Łothari ya Lushaka nga u avhela mikovhe ya mbuelo dzayo kha madzangano a si a mbuelo na u shumela zvitshavha.



---

## REGULATING LOTTERIES - PROTECTING THE PUBLIC

---

### U LANGULA ŁOTHARI-U TSIRELEDZA TSHITSHAVHA

Łothari ya lushaka i tshimbidzwa nga khamphani ya phuraivethe zwi tshi tevhedza Łaisentsi i ḡetshedzwaho nga murahu ha mińwaha mińanu u swika kha ya malo mīriwe na mińwe nga Minis̄ta wa zwa Mbambadzo na Nd̄owetshumo. Mushumo wa NLC ndi u vhona uri mutshimbidzi wa lothari u tevhedza milayo na nga nđila i fulufhedzeaho nahone yo leluwaho, u vhuedza mbuelo dzavhuđi, na u sa dzhia sia kha muthu muńwe na muńwe ane a khou dženelela.

#### **Izwi zwi itwa nga:**

- U thusa Minis̄ta u nanga muthu ane a vha wa khwinesa malugana na ! aisensti ya u tshimbidza lothari.
- U dzulela u lavhelesa matshimbidzele a lothari nga kha ḥolo na dzińwe nđila dza u tou shuma.
- U tsivhudza Minis̄ta nga ha u kħwaħthisa milayo ine ya shuma kha Łothari

NLC i dovha ya langula u tshimbidzwa ha mińatisano mińuku i dzudzanywaho ngā madzangano a si a mbuelo u itela u alusa tshikwama na nga khamphani dza phuraivethe u itela u kungedzela zwibveledzwa zwavho. Vhazdudzanyi vha mińatisano ya u alusa tshikwama vha bvaho kha tshitshavha vha tea u īwaliswa kha NLC. Izwi zwi tsireledza mirađo ya tshitshavha kha zwikimu zwine zwa ḥoda u vha fhura nga kha "mińatisano ya mpakulile" i si ya vhukuma.

## Lotteries come in many shapes and sizes

### Lothari dici da nga zwivhumbeo na saizi nnzhi

Zwiñwe hafhu kha Lothari ya lushaka, hu na Lothari nnzhi dzo fhambanaho na Mulayo wa Lothari u dici fara nga nqila yo fhambanaho. Afha ndi tsumbanqila yo leluwaho ya u dzudza Lothari dici mulayoni.

Lushaka Iwa Lothari	Dzi dzudzwa hani dici mulayoni
<b>Lothari dici phuraivethe</b> Tsumbo: Ofisi ya muñatisano u winwaho nga muthu muthihi kana vhanzhi (sweepstake) hune thikhithi dici rengiselwa na vhashumi na mbuelo dzothe dici kovhekanywa sa masheleni a pfufho	a hu itwi khungedzelo lothari nga nnnda. a hu rengiselwi thikhithi muthu muñwe na muñwe ane a vha nga nnnda ha vhuraðo ha tshigwada. a hu tholwi muthu muñwe na muñwe nga maandha kha u dzudzanya zwa lothari..
<b>Lothari dzine dici vhumba tshipiqa tsha "u sa katela" vhumvumvusi</b> Sa tsumbo: Kha tshilalelo tsha u alusa tshikwama hu na qiroo ya pfufho dzavhuði. Tshikoloni hune thikhithi dici rengiswa u itela u wina pfufho dzo fhambanaho.	"U sa katela" Vhumvumvusi kanzhisa ndi ha tshivhumbeo tsha mpakulile kana u alusa tshikwama nga u angaredza – hu si ha mbambadzo. Mbuelo dici Lothari dici tea u vhuedza tshigwada tsho "teaho". Lothari ndi tshipiqa tsha mushumo muhulwane. Pfufho a dici vhi nga tshivhumbeo tsha masheleni.
<b>Lothari dici Tshitshavha</b> Idzi dici tshimbidza nga madzangano o waliswaho u itela u alusa tshikwama u bva kha tshitshavha. Dzi kungedzelwa nga maan a kha nyan adzamafhungo kana kha vhupo ha nnyi na nnyi.	Zwitshawha zwine zwa tshimbidza othari idzi zwi tea u ai walisa na NLC na u fusha dici we ho ea (kha vha lavhelese kha u Tshimbidza othari ya u alusa tshikwama tsha tshitshavha).

**Mitatisano ya Khungedzelo**

Vhunzhi ha khamphani khulwane dici  
ita khungedzelo dza u renga  
zwibvelédzwa zwavho nga kha  
lushaka lwa Iothari. Vharengi vha  
tea u renga fshibveledzwa kana  
tshumelo u itela u dzhenelele kha q  
iroo

Huteausavhanadziwembadelo  
dzaudzhenelkhutatisano.

Mutengoyatshibveledzwa  
oweleabbeaukatekutengoa  
“thikhithi”.

Khamphani dici tea u tevhedza ndaulo  
dziwe na dziwe dzo itwaho nga  
Minisita wa zwa Mbambadzo na Nd  
owetshumo.



## Running a public fund-raising lottery

### U TSHIMBIDZA LOTHARI YA U ALUSA TSHIKWAMA TSHA TSHITSHAVHA

zwi mulayoni u tshimbidza mutatisano wa lushaka lwa Lothari u itela u vhuedza dzangano kana “tshitshavha” yo waliswaho u kuvhanganya lwe olwe o kha tshitshavha.

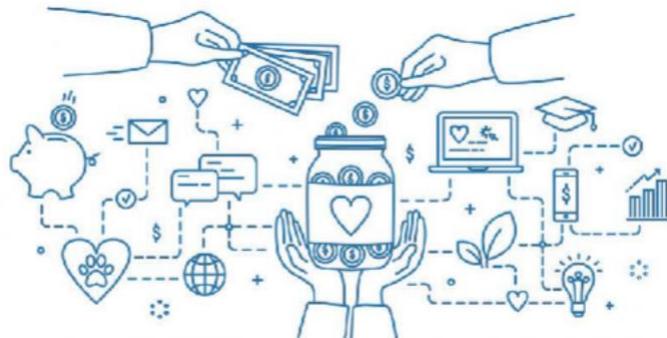
Fhedzi hu na ho ea dici pfalaho dziine dza tea u swikelelwa u itela u dzudzanya Lothari ya tshitshavha:

- Tshitshavha tshi tea u vha tsho nwaliswa kha NLC.
- Thanganyelogute ya thikhithi na ndeme ya pfufho zwi tea u vha mikano yo imaho ngauri.
- Mbuelo dzothe, nga murahu ha thuso ya tshinyalelo, dici tea u shumiswa kha zwe ya vha yo farelwa zwone nahone izwi zwi tea u vha zwa mpakulile, mitambo kana mushumo wa mvelele.
- Miñwe milayo nga ha khungedzelo ya Lothari i tea u tphonifhiwa.

Muthu ane a khou langula Lothari:

- U tea u vha murađo kana mushumi kha tshitshavha tshine tsha do vhuelwa nga lothari.
- U tea u vha na tħanziela ya u vha mulanguli wa Lothari nga NLC.

NLC i takalela u tsivhudza madzangano a u alusa tshikwama o nwaliswaho u dzula a tshi tevhedza mulayo musi vha tshi khou tshimbidza zwa Lothari.



## FUNDING FOR IMPACT - ENSURING THAT SOCIETY BENEFITS

U VHUEDZA HA NDAMBEDZO-U VHONA URI TSHITSHAVHA TSHI KHOU VHUELWA

Masheleni maṭuku a thikhithi dza othari dzo rengiswaho a iswa kha Tshikwama tsha Phaṭaladzo ya Masheleni a Lothari ya Lushaka (NLDTF). Nga murahu ha mi waha, aya a aluwa u vha masheleni manzhi sa tsumbo nga 2010, tshikwama tsho ḥanganedza R1.5 billioni u bva kha othari.

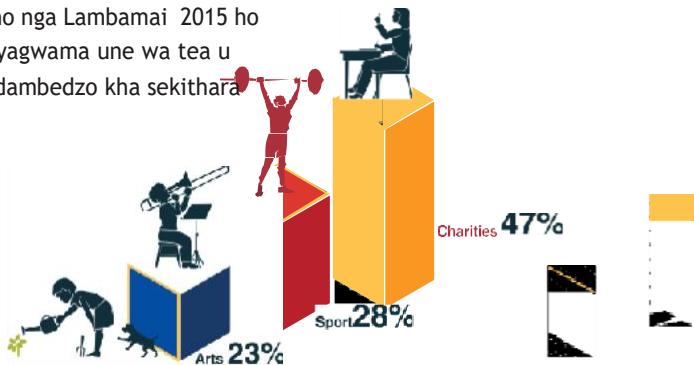
### NLDTF

Tshikwama tsha Pha aladzo ya Masheleni a Lothari ya Lushaka (NLDTF) tsho thomiwa zwi tshi tevhedza Mulayo wa Lothari une wa thola mirađo ya bodo sa vhalanguli vha NLDTF. Ndi mushumo wavho u tsireledza masheleni aya, u a vhulunga nga n ila ya vhuṭati, na u vhona uri a khou shumiswa zwavhuđi uri a shumiswe kha zwidhu zwi a vhuedzaho. NLC na yone i dovha ya vha na vhuđifhinduleli ha u vhiga nga ḥwaha kha Phalamennde nga ha ndaulo ya NLDTF.

Zwa zwino phesenthe ya mbuelo ya Lothari ya Lushaka ine ya fhiriselwa kha NLDTF ndi 25%. Iyi yo vhewa kha aisensti yo etshedzwaho mutshimbidzi wa Lothari ya Lushaka. Vhege ihwe na iñwe phesenthe iyi ya mbuelo ya Lothari ya Lushaka i fhiriselwa kha NLDTF.

Ndambedzo dza Ndivho dzo Fhambanaho dzi shumiselwa mishumo yo fhambanaho ine ya sa wele kha vhupo ha sekhitara khulwane tharu. Mirađo ya bodo ya NLC i avhela magavhelo ayo zwi tshi tevhedza milayo yo vhewaho nga Minisiṭa wa Mbambadzo na Nđowetshumo.

Ndaulo dzo anđadzwaho nga Lambamai 2015 ho khethekanya mugaganyagwama une wa tea u phaṭaladzwa u itela ndambedzo kha sekithara ngā ngila i tevhelaho:



## What organisations may apply for lottery funding?

Ndi madzangano afhio a ne a nga ita khumbelo ya ndambedzo ya l  
othari?

### Sekithara ya Mpakulile

Zwiimisa zwi tea u vha zwi si zwa mbuelo - ufananadzi **NPO, dzINGO,**

**Khamphani dza tshipiqa tsha vhu 21, Zwikwazwa Mbueloza tshitshavha koloa** mushumo u vhuedzaho tshitshavha. Ri

anganedza khumbelo dzi bvaho kha madzangano a saizi dzothe, u bva kha zwiimisa zwa Lushaka u swika ka zwiimisa/madzangano apo na zwigwada zwa tshitshavha.

Sekithara dza mpakulile i na masheleni manzhi a ne ya tea u a phaðaladza nahone a katela madzangano manzhi o thambanaho ake kanzhisa a qivhea sa madzangano a ndondolo, thuso ya vhathu, kana madzangano a u vhulungela tshitshavha tshelede.

Nzhendedzi **Li** pha aladzaho **Li** **toðea** uri **Li** avhele i swikaho hafu ya masheleni ane a vha hone kha madzangano ane a khou dzhenelela kha zwithu zwa ndeme zwi tevhelaho:

- u engedza tshumelo dza ndondolo ya mahayani.
- u thoma tshumelo na senthara dza vhathu vhaaluwa, vhathu vha vhaialah, zwigwada two hanganeaho, zwi tshi katela vhana vhan vha si vhe na vhabebi.
- u ñetshedza zwiimisa zwa pfunzo zwa u gudisa vhaaluwa u vhala na u ñwala, pfunzo ya vhana vhatuku, na vhugudisi ha mishumo ya zwanda na mbekanyamushumo ya mveledziso dza vhukoni dzi vulelwaho vhathu vha re na vhuholefhali. Nga u angaredza, madzangano na one a nga ita khumbelo arali mishumo yao:
- i tshi khwinisa tshiimo tsha vhatshilo kha tshitshavha nga u angaredza.
- i tshi thusa zwigwada zwi sa koni u swikelelwa kana zwi sa londwi, u fana na vhaaluwa na vhana vho hanganeaho.
- i tshi ñetshedza tshomedzo na tshumelo kha vhathu vha sa koni u swikelela.

### **Sekithara ya zwa mitambo na vhumvumvusi**

Zwiimisa zwi tea u vha zwiimisa zwi si zwa mbuelo na - u fana na  
**dziNPO,dziNGO&hamphda&Tshidzishashavu21,  
 Zwikwazna&Mbuelova&Tshitshavu&kola&zwiimisa  
 zwapfunzoa** u shuma u itela u vhuedza tshitshavha.

Ri ḥanganedza khumbelo dzi bvaho kha madzangano a saizi/zwivhumbeo zwoṭhe, u  
 bva kha zwiimisa zwa lushaka na kiłaba dzapo na zwikolo.

Zhendedzi **Ja** u phaḍaladza zwa Mitambo na Vhumvumvusi **Ji** tea u livhisa  
 hafhu aya masheleni ane a vha hone kha zwiimisa/madzangano ane a  
 khou dzhenelela kha zwi tevhelaho:

- u bveledza zwiimisa zwa mitambo na vhumvumvusi kha vhupo ha mahayani.
- u engedza u kona u swikelelea kha zwiimisa zwa mitambo na vhumvumvusi nga  
 vhatu vha re na vhuholefhali.
- Nga u angaredza, zhendedzi **Ji** do dzhieila n̥tha u lambedza madzangano ane:
- A konisa vhatu vhanzhi u dzhenelela kha zwa mitambo na vhumvumvusi  
 na u dzhenelela kha u bveledzwa ha masia aya.
- U thusa zwitshavha zwe zwa vha zwi sa koni u swikelela u dzhenelela kha  
 zwa mitambo na vhumvumvusi.
- U ḥetshedza zwiimisa zwa mitambo na vhumvumvusi zwine zwa kona u swikelelea  
 nga zwitshavha.



**Sekithara ya Vhutsila, Mvelele, na ya Vhufa ha Lushaka (zwi tshi katela Mupo) zwiimiswa zwi tea u vha zwi si zwa mbuelo - u fana na dзиNPO, dзиNGO, Khamphani dza Tshipia tsha vhu-21, Zwikwazwa Mbuelo  
Tshitshavhakohazwiimiswazapfunzo**

- na u shuma u itela u vhuedza tshitshavha.

Ri anganedza khumbelo dzi bvaho kha madzangano a saizi/zwivhumbeo zwe he, u bva kha zwiimiswa zwa lushaka na ki aba dzapo na zwikolo.

Zhendedzi ja u pha aladza zwa Vhutsila, Mvelele na Vhufa ha Lushaka ji tea u avhela dzi swikaho hafu ya masheleni ahe a vha hone kha madzangano ahe a khou dzhenelela kha zwithu zwa ndeme zwi tevhelaho:

- U tsireledza na u ɿtuwedza n̄ivho ya sialala na mishumo ya mvelele.
- U ɿtuwedza zwa vhutsila na zwivhadwa zwe bveledzwaho nga zwigwada zwa vhfumakadzi na vhatu vha re na vhuholefhali.
- U bveledza na u vhulunga vhupo ha vhufa ha mvelele sa n̄ila ya u wana mbuelo na u bveledza zwitshavha.

Nga u angaredza, khumbelo dzi khou ɿanganedzwa u bva kha madzangano ahe a thusa u:

- Konisa vhatu u mona na shango u ɿiphina nga mishumo ya vhutsila yo fhambanaho.
- U ita uri zwithu zwa vhutsila zwi kone u swikelelea kha vhatu vhanzhi.
- U khwinisa vhupo ha zwa vhutsila u itela uri vhatu vha kone u ɿiphina khwine nga u dzhenelela kha zwa vhutsila.
- U ɿetshedza tshomedzo dza zwa vhutsila nga nn̄da ha senthara dza mvelele khulwane.
- U ɿtuwedza zwivhumbeo zwa vhutsila zwine a zwi khou tikedzwa nga n̄ila i fushaho.
- U vhulunga na u ɿtuwedza n̄ivho ya mvelele na ɿivhazwakale, vhufa ha mupo kana ha zwivhumbeo dza zwifha o.

## What you need to do to apply for funding

Zwine vha tea u ita musi vha tshi ita khumbelo ya ndambedzo

Musi ñwaha wa muvhalelano u sa athu u thoma, masia ane aðo vha a tshi khou lambedzwa a a ñivhadzwa nga kha nyanðadzamafhongo na u anðadzwa nga webusaithi ya NLC ([www.nlcsa.org.za](http://www.nlcsa.org.za))

Khumbelo dici ñtanganedzwa ñwaha woþhe.

Kha nyimele dzine mugaganyagwana une wa khou tea u kovhekanywa wa vha wo fhelaa, hu ðo itwa ñðivhadzo nga NLC.

Kha vha wane maiwalo a tevhelaho kha NLC:

- Fomo ya khumbelo ya zwino (ine vha tea u i ñadza).
- tsumbandila dici fhelekedzaho khuwelelo ya khumbelo.

Maiwalo aya a a wanala kha webusaithi ya NLC, na kha ofisi dzashu u mona na shango.

Zwi tshi tevhedza Khwiniso ya Mulayo wa Lothari, magavhelo zwa zwino o khethekanywa nga saizi tharu:

### **Khethekanyo dza magavhelo**

- Magavhelo mañku a khumbelo ya ndambedzo i sa fhirri R 500 000
- Magavhelo a vhukati a khumbelo ya ndambedzo i fhiriaho R 500 000 fhedzi Isa fhirri R 5 000 000
- Magavhelo mahulwane a khumbelo ya ndambedzo i fhiriaho R 5 000 000

### **Tshifhinga tsha u lindela**

Vhahumbeli vha tendelwa fhedzi u ita khumbelo ntswa dza gavhelo nga murahu ha miñwedzi ya 12 u bva ñuvha **Ia** u ñtanganedzwa ha masheleni a u thoma. U itela u tandulula khaedu dza vhushai na u sa lingana khathihi na u dici bað ekanya na Nzudzanyo dza Mveledziso ya tshitshavha, khathihi na u sumbedza zwine ndambedzo ya NLC ya shuma zwone, ndaulo dzo anðadzwaho nga Lambamai 2015 dici tendela khomishini u shumisa ñðila mbili dza ndambedzo:

- **Ndambedzo nga kha khumbelo** (u fana na zwe zwa vha zwone u bva nga 2001)
- **Ndambedzo nga nyimele** (zwi tshi tevhedza nzudzanyo dza muvhuso)

## Tsivhudzo dza vhahumbeli

### Kha vha sedzuluse arali khumbelo yavho yo adzwa yo he/yø fhelela

Kha vha shumise mutevhe wa tsedzuluso kha fomo ya khumbelo u itela u vha na vhuanzi uri mañwalo oþe ane a þoðea o džheniswia.

### Kha vha ite khumbelo yavho hu tshe na tshifhinga

Mazhendedzi a u avhela/phaqaladza masheleni a tshimbidza khumbelo nga mutevhe we dza t anganetedza ngawo. U ñisa nga u þavhanya zwi ita uri na phindulo i þavhanye. U itela uri vha dzule vho luga, kha vha thome u ñwala thikhedzo/þuth wedzo dza thandela yavho, nzudzanyo na mugaganyagwama hu sa athu u itwa khuwelelo ya khumbelo.

### Vha songo ofha u vhudzisa uri vha wane thuso

Arali vha si na vhuanzi nga ha mañwalo ake a khou þoðea kana vha tshi khou þoda tsivhudzo nga ha lushaka lwa pulane ya bindu kana mugaganyagwana une ra u þoda vha humbelwa u kwama Senthara ya zwa Mafhungo yashu kha **0860065383** vha sa athu u netshedza khombelo yavho.

## Once you have applied

Musi vho no ita khumbelo

- Vha o rumelwa luñwalo lwa u sumbedza uri khumbelo yavho yo þanganedzwa.
- Khumbelo yavho i do sedzuluswa u vhona uri yo fhelela na u þathuvhiwa nga ofisi ya Khumbelo ya Vhukati arali mabambiri avho o dzudzanye..

### U tevhelela na mbudziso

Vha ðo ñivhadzwa nga ha mvelelo dza khumbelo yavho:

- Arali khumbelo yavho yo haniwa, Zhendedzi **Ja** u phaqaladza **Li** ðo vha t alutshedza uri ndi ngani. Tshiitisi tshi tea u vha thusa kha u kona u fusha þoðea tshifhinga tshi ðaho musi vha tshi ita khumbelo.
- Arali khumbelo yavho yo þanganedzwa, vha o þanganedza gavhelo **Je** vha tetshelwa **Jone**. Vha na maðuvha a 30 a u þanganedza izwi nga u rumela Thendelano ya gavhelo yo sainwaho na zwiñwe zwidodombedzwa zwine zwa þoðea. Arali vha kundelwa u zwi ita ðuvha **Ja** u vala **Li** sa athu u swika gavhelo **Javho** **Li** ðo humiselwa murahu.
- Vha ðo lavhelelwa u netshedza muvhigo wa mvelaphandha kha miñwedzi ya rathi miñ we na miñwe nga murahu ha u þanganedza gavhelo kana luthihi musi 75% ya gavhelo



yo no shumiswa, tshenetsho tshine tsha bvelela u thoma.



## Mazhendedzi a u phaðaladza

Mulayo wa Łothari u sumbedza uri mazhendedzi a u phaðaladza a tea u vhumbiwa sa nđila ine ngayo Tshikwama tsha u Phaðaladzo tsha Łothari ya Lushaka (NLDTF) tshi kone u lavhelesa khumbelo dza gavhelo.

Nga murahu ha maitele a u ta nga tshitshavha, miraðo ya zhenedzi **Ia** a u phað aladzwa i tholiwa nga Minisiða wa Mbambadzo na Nđowetshumo, nga tshumisano na Minisiða dzo teaho dza Khabinethé, zwo ðitika nga vhukoni. Miraðo iyi i hweswa mushumo wa u phaðaladza “masheleni o avhelwaho nga nđila i sa dzhii sia nahone i linganaho kha vhathu vhoðe vhanè vha fusha þhodea dzo tiwaho” (Mulayo wa Lothari, tshipiða tsha vhu 28(1)).

Zwa zwino mulayo u ñetshedza mana a ayo mazhendedzi:

- Zhendedzi **Ia** u phaðaladza **Ia Mpakulile**.
- Zhendedzi **Ia** u phaðaladza **Ia** zwa Vhutsila, Mvelele na Vhufa ha Lushaka.
- Zhendedzi **Ia** u phaðaladza **Ia** zwa Mitambo, na Vhumvumvusi.

Bodo na Mazhendedzi a u phaðaladza zwi na thikhedzo ya vhashumi vha tshoðe kha ofisi dza NLC u mona na shango.

Tshifhinga tshoðe, ndaulo dzi a phasiswa u itela u sumbedza nđila kha mazhendedzi a u phaðaladza a maitele a u phaðaladza khathihí na tshakha dza madzangano o teaho. Ndaulo dzo anðadzaho nga Fulwana 2010 dzi sumbedza mutevhe wa mishumo ya ndeme ine yo fhelela ya tea u wana dzi swikaho 50% ya masheleni ane a vha hone.

Þhodea dza mveledziso kha **Ia** Afrika Tshipembe na sekithara ya NGO/NPO ndi khulwane, nahone mugaganyagwama wa NLC a u koni u dzi swikelela dzoðe nga ñwaha muthihi. U itela u vhona uri u phaðaladzwa a hu dzhii sia nahone hu a vhuedza, masia a ndamedzo a a ðivhadzwa kha ñwaha wa muvhalelano muñwe na muñwe.

.

---

## Proactive funding

---

### NDAMBEDZO NGA NYIMELE

U sainwa ha Khwiniso ya Mulayotibe wa Łothari ya vha mulayo (Mulayo wa Łothari wo Khwiniswaho wa vhu 32 wa 2013) nga Nyendavhusiku 2013 na u tevhelwa nga u anđadzwa ha ndaulo nga Lambamai 2015 zwo ḋisa tshanduko khulwane kha tshivhumbeo na kushumele kwa dzangano.

Kha dziňwe tshanduko dza ndeme dzo ḋiswaho nga Mulayo wa Lothari wo Khwiniswaho wa vhu 32 wa 2013 ndi tshipiда tsha vhu 2A phara 3 na 4 dzine dza sumbedza uri:

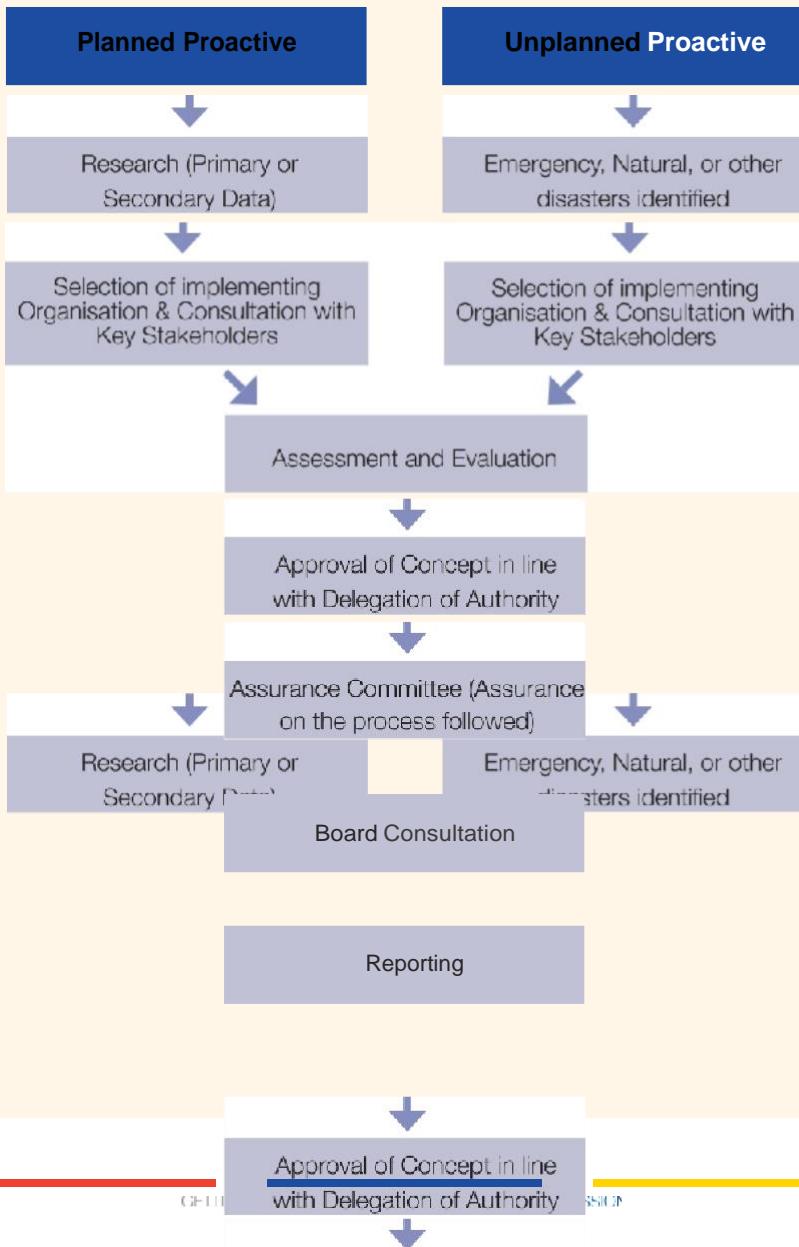
“khomishini, nga kha khumbelo nga Minisiتا, bodo kana maga ayo hu na tshumisano na bodo, i nga ita ḫodisiso nga ha ndeme ya u vhuedza zwine zwa nga lamedzwa hu songo thomiwa ha itwa khumbelo yo sumbedzwaho zwi tshi ya nga Mulayo”.

Phara ya vhu 4 i dovha ya sumbedza uri “khomishini, nga kha khumbelo nga Minisiتا, bodo kana maga ayo nga tshumisano na bodo, i nga ita khuwelelo ya khumbelo dza magavhelo kha zwithu zwa ndeme zwi vhuedzaho nga nđila yo tiwaho”.

U dzeniswa ha tshipiда 2(A) phara ya vhu 3 na 4 kha Mulayo wa Łothari wo Khwiniswaho wa Vhu 32 wa 2013 zwo vula tshikhala tsha Khomishini, Bodo ya vhalanguli na Minisiتا u lamedza mishumo ya ndeme i vhuedzaho ine ya tshimbilelana na muhumbulo wa Mveledziso nga u angaredza ya shango u fana na Nzudzayo dza Mveledziso ya Lushaka.

Ndamedzo nga nyimele i ḍo thusa Khomishini u tikedza maga a thandela ane a vhuedza zwi hulwane na thikhedzo ya shishi kha zwiwo zwa mupo na zwiňwe zwiwo vho.

## The Proactive Funding Process





## Reporting illegal activities

### U vhiga mishumo i siho mulayoni

Ri dovha vho ra takalela u wana tsivhudzo u bva kha tshitshavha nga ha othari dza u alusa tshikwama dzi soliseaho na nyimele dzine magavhelo a NLC a nga shumiswa nga n ila i songo teaho. Vha nga kwama ofisi dza NLC kana vha dzhena kha webusaithi ya NLC uvhiga nyimele idzo.

**HEAD OFFICE POSTAL ADDRESSES**

[REDACTED]

**LIMPOPO PROVINCIAL OFFICE**

[REDACTED]

**NORTHERN CAPE PROVINCIAL OFFICE**

[REDACTED]

**FREE STATE PROVINCIAL OFFICE**

[REDACTED]

**KWAZULU-NATAL PROVINCIAL OFFICE**

[REDACTED]

**HEAD OFFICE PHYSICAL ADDRESS**

[REDACTED]

**EASTERN CAPE PROVINCIAL OFFICE**

[REDACTED]

**WESTERN CAPE PROVINCIAL OFFICE**

[REDACTED]

**MPUMALANGA PROVINCIAL OFFICE**

[REDACTED]

**NORTH WEST PROVINCIAL OFFICE**

[REDACTED]



20

